

° **Сабақтың тақырыбы:**

«План» және «шартты белгілер»
ұғымы.

Пландарды құрастыруда
пайдаланылатын шартты
белгілер, жергілікті жердің
қарапайым планы

Сабақтың мақсаты:

- «План» және «шартты белгілер» ұғымын түсіндіру.
- Пландарды құрастыруда пайдаланылатын шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің қарапайым пландарын оқу

Бағалау критерийлері:

- **Білу және түсіну.** План ұғымын біледі және шартты белгілерді жақсы жаза алады.
- **Қолдану.** Шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын сыза алады

- Шартты белгілер-условные знаки
- Жергілікті жердің планы – план местности
- Ұғым – понятие
- Масштабты – масштабные
- Түсіндірмелі – пояснительные
- Сызықтық – линейные
- Ажырата алу – различать
- Жер бедері – рельеф
- Биік нүктесі – высшая точка
- Жалпақ, тегіс – ровный, плоский
- Арақашықтық – расстояние
- Жер қыртысы – земная кора

План дегеніміз не?

Жер бетінің қағазға
кішірейтіліп түсірілген
нұсқасын план деп атайды.

Латынша "планус" -
жалпақ, тегіс деген
мағына береді

Планға қарап, жер бетінің жалпы
сипатын, ондағы заттардың орнын,
бір бірінен арақашықтығын дәл
анықтауға болады.

Шартты белгілер дегеніміз не?

- Жер беті бедерін топографиялық карталар мен пландарға түсіруде қолданылатын жергілікті заттарды шартты белгілер деп атайды.

Топографикалық белгілер

- **Топографиялық белгілер** — жергілікті заттардың топографиялық, карталардағы шартты (графикалық, әріптік, сандық) белгілері.
- Жергілікті заттардың шартты белгілері карталарда стандарт (үлгі) бойынша болады. Олар масштабтық, **масштабтан тыс және түсіндірмелі** болып негізгі 3 топқа бөлінеді.

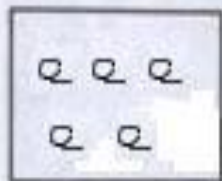
Шартты белгілер

Луг

Тропинка

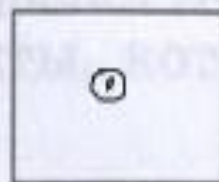
Редколесье

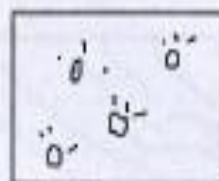
Болото

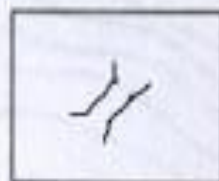
Река

Колодец

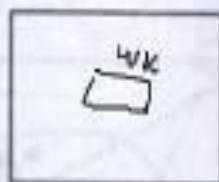
Заросли кустарников

Деревянный мост

Избушка лесника

Школа

Масштабты және масштабты емес шартты белгілер

	Смешанный лес		Луга
	Хвойные леса		Болото непроходимое с камышом
	Лиственные леса		Болото проходимое
	Вырубленный лес		Сплошной кустарник
	Горелый лес		Курганы (+8,1-высота кургана в м)
	Редкий лес с буреломом		Пески ровные
	Просеки в лесу		Подписи высот и горизонталей Перевалы
	Отдельные рощи или небольшие лески, имеющие значение ориентиров		Овраги
	Фруктовые сады		Педник и морена

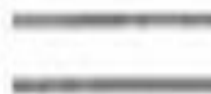
Внемасштабные

Отдельно стоящее дерево

Межевой знак

Естественные источники

Мельница

Шоссе

Грунтовая дорога

ЛЭП низкого напряжения

Граница городских земель

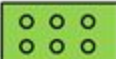

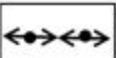

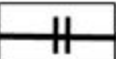
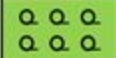

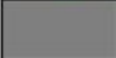

УСЛОВНЫЕ ЗНАКИ

Площадные

Внемасштабные

Линейные

Пояснительные

	Фруктовый сад		Ветряная мельница		Шоссе	
	Кустарник		Колодец		Просека	
	Луг		Школа		Тропа	
	Вырубка		Домик лесника		Линия электропередачи	
	Лес лиственный		Памятник		Железная дорога	
	Редколесье		Электростанция		Река	
	Озеро		Деревянный мост		Обрыв	
	Огород		Металлический мост		Овраг	
	Пашня		Отдельно стоящее дерево			
	Болото		Родник			
	Посёлок		Завод			
			Здание			
			Железнодорожная станция			

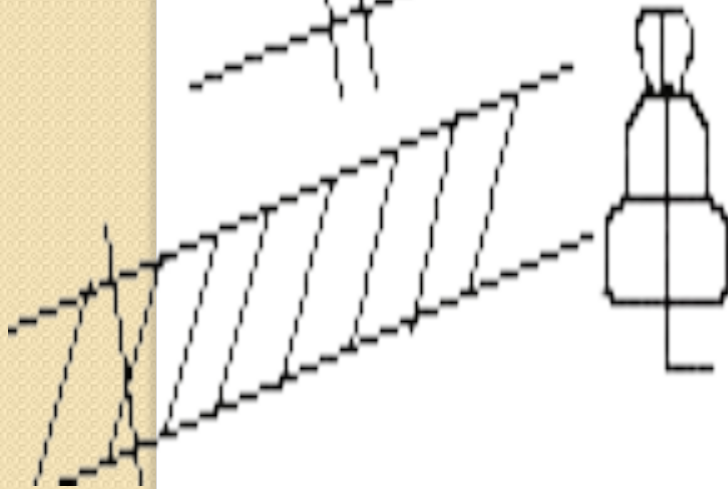
Түсіндірмелі шартты белгілер

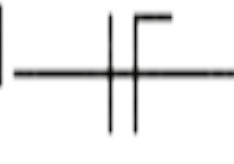
- однопутная железная дорога

- двухпутная железная дорога

- двухпутная железная дорога

- электрифицированная

Түсіндірмелі шартты белгілер

	Хвойные леса (ель, пихта, сосна, кедр, лиственница и др.)
	Лиственные леса (дуб, бук, клен, береза, осина и др.)
	Смешанные леса

Сызықтық шартты белгілер

Жеке жұмыс

- Таңдау бойынша дәптерге шартты белгілерді салу.

Жеке жұмыс

- Топографиялық шартты белгілерді қолдана отырып бір-біріне хат жазу.

Топографиялық хат жазу үлгілері

Поездка в гора

В школьный период я и моя семья живём в городе, а летом всегда ездим к бабушке и дедушке в посёлок сельского типа. Путь туда проходит через лес и долину реки, а местами встречаются открытые холмы и курганы. Рядом нашего дома протекает река, в которой я люблю купаться. Бабушка целыми днями проводит в огороде, собирая там яблоки, груши и сливы. Дедушка работает на поляне в городе, поливая овощи. Воду он берёт из колодезя, к которому ведёт тропинка. В посёлке сельского типа есть ветряная мельница. Я очень люблю на них смотреть, потому что у нас в городе этого нет. Ещё там есть школа, но к ней трудно пройти по грунтовой дороге и деревянному мосту. Рядом нашего дома стоит отдельное дерево, угада на которое я люблю о чём-либо мечтать.

ПРОЧИТАЙТЕ РАССКАЗ:

Наш путь шёл от ст. по до через . Затем мы двигались по вдоль к . К вечеру мы вошли прошли 2 км по и у лес сделали привал .

Оқыту мақсаттары	Критерий	Дескрипторлар
<p align="center">ОМ 1 «План» және «шартты белгілер» ұғымы.</p>	<p align="center">А</p> <p>План ұғымын біледі және шартты белгілерді жақсы жаза алады.</p>	<p>План ұғымын түсінеді</p> <p>Шартты белгілерді ажырата алады және оны сыза алады.</p> <p>Шартты белгілердің түрлерін біледі</p> <p>Топографиялық хат жазу кезінде шартты белгілерді жаза алады</p>

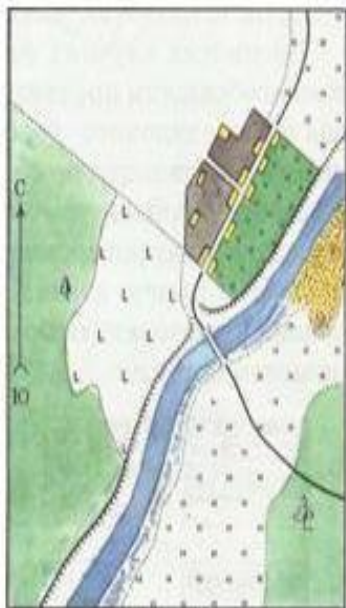

Рефлексия.

- - План қандай мақсатта пайдаланылады?
- - План біздің өмірімізге қажет пе?
- - Шартты белгілердің көмегі қандай?
- - Бүгінгі сабақта не қиын болды?

Жер қыртысында бейнелену түрлері

**Жергілікті
жердің планы**

**Географиялық
карта**

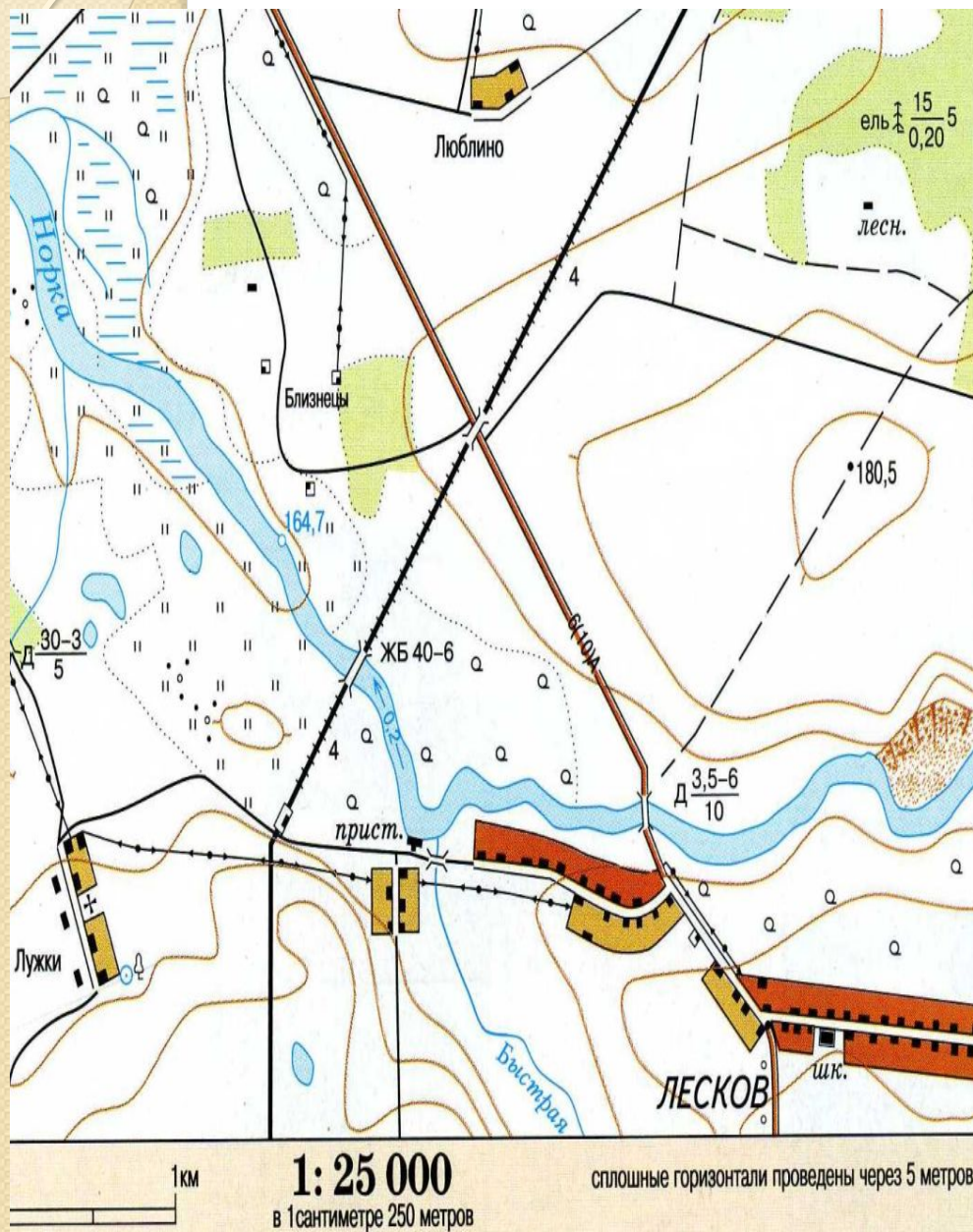
Аэрофототүсірілім

**Ғарыштағы
жасанды серік
түсірілімі**

-
- Жергілікті жердің планы және аэрофотүсірілім

1. План бетіндегі шартты белгілерді анықтап, жазыңыздар.
2. Жер бедерінің биіктігін, ең биік нүктесін анықта.

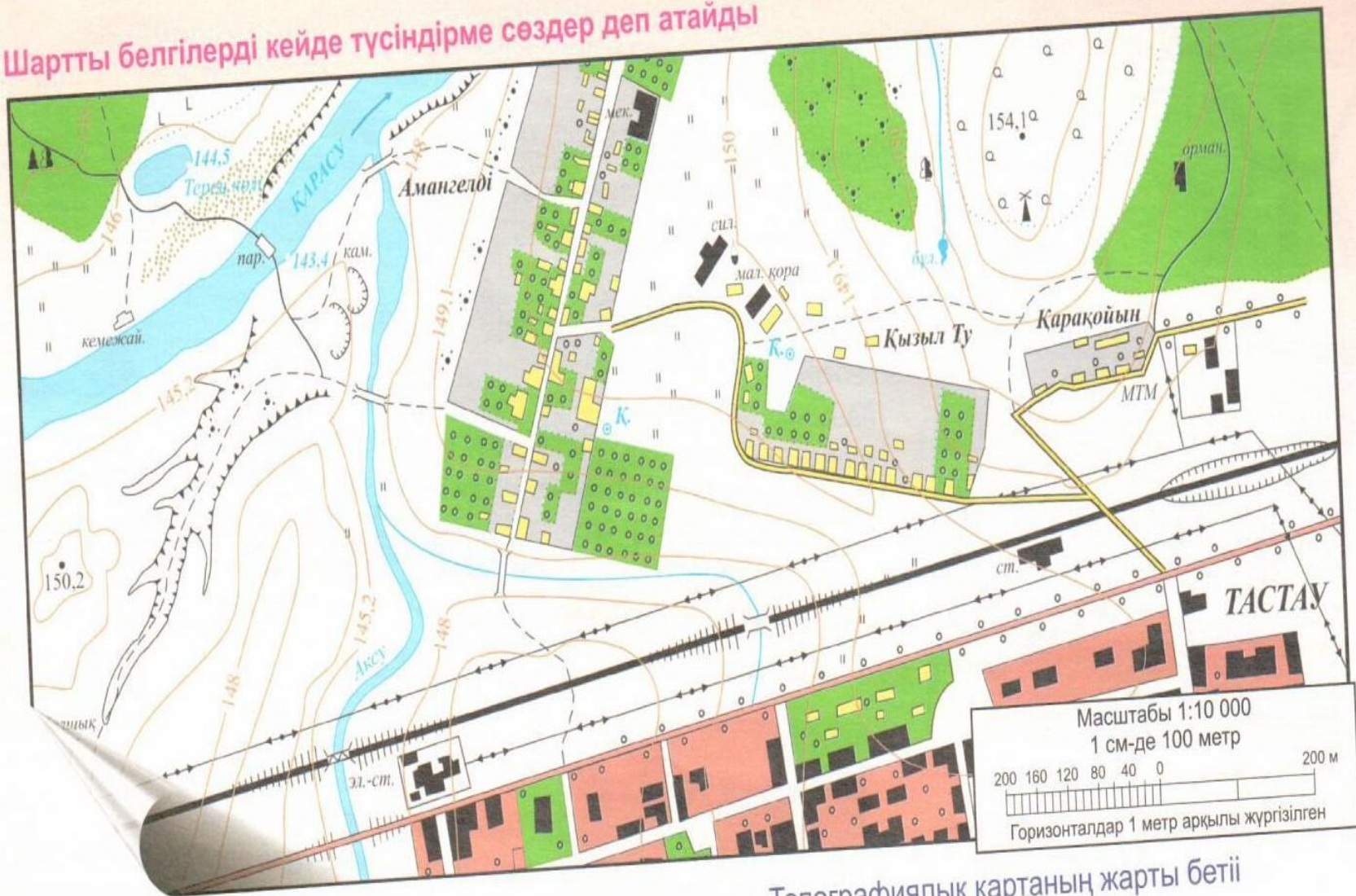
План және карта

- <https://www.youtube.com/watch?v=2ZMaPmS40fg>

-
- **Жеке жұмыс.** 6 сынып атласы бойынша жергілікті жердің планын сызу.

Шартты белгілерді кейде түсіндірме сөздер деп атайды

Топографиялық картаның жарты бетіі

Тегіс картада бедердің барлық әркелкілігін көрсету үшін нүктені бірдей биіктікпен біріктіретін горизонталь сызықтарды пайдаланады.

Жердің ең нақты топографиялық картасы
2009 жылы жарық көрді

Оқыту мақсаттары	Критерий	Дескрипторлар
<p>ОМ 2 Пландарды құрастыруда пайдаланылатын шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің қарапайым пландарын оқу</p>	<p>В Шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын сыза алады</p>	<p>План бетіндегі шартты белгілерді біледі</p>
		<p>Жергілікті жердің планын сыза алады</p>
		<p>План бетіне шартты белгілерді түсіре алады</p>
		<p>Жергілікті жердің планын оқиды және түсіндіре алады</p>

Рефлексия

Нені жасай
алдым?

Нені
үйрендім?

Қолымнан
не
келді?